

...r...ir...n...ur · sun · kunars · i · risny suain risti. — Juel och Brate ha inga egna läsningar utan återgiva Dybecks.

22—27 i **risny** återger ett ortnamn. Redan Dybeck och efter honom Brate och v. Friesen ha förmodat, att härmed avses *Risne* i Spånga sn. Namnet skrives *Risenö* 1363 (*SRP* n:r 587), *Risnö* 1375 (ib. n:r 1181). Om namnet *Risne* se J. Sahlgren, *Eddica et scaldica* 2: 1 (1927), s. 272 f., O. v. Friesen i *Namn och Bygd* 18 (1930), s. 100.

Ristaren har hetat Sven. Samma ristarnamn förekommer i ytterligare 5 inskrifter: U 247, 284, 321, 377 och D 1:155 Brunnby, Börje sn. Namnet är ju mycket vanligt, och det är därför icke utan vidare klart, att det är samme man som avses. Brate påpekar, att »den egenomliga formen av **s** utan nedre stav» förekommer på U 321 och U 382. Detta tyder onekligen, trots den ganska olikartade ornamentiken, på att ristaren har varit samme man. Jfr U 247.

383. Sigtuna, Kyrkan. Nu i Statens Historiska Museum.

Pl. 46.

Litteratur: B 301, L 13. J. Peringskiöld, *Monumenta* 2, bl. 165; UFT h. 5 (1876), s. 51; O. Juel, *Sigtunas runstenar* (i: UFT h. 26, 1908), s. 3.

Äldre avbildningar: Leitz och Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* och B 301); Juel foto a. a. fig. 1; H. Faith-Ell foto 1925 (ATA).

Stenen fanns på 1600-talet tillsammans med U 382 och U 395, i klosterkyrkans sakristia. Senare har den blivit inlagd i kyrkans golv. År 1876 omtalas »en sten med vackra runslingor utan runor», som låg i golvet i norra sidoskeppet; säkerligen är det U 383 som avses. År 1888 fördes den till Statens Historiska Museum, där den alltjämt förvaras (inv.-nr 8455).

Röd sandsten. Höjd 1,10 m., bredd 0,67 m. (nedtill) — 0,55 m. (upptill). Stenen har liksom U 395 blivit svårt stympad; upptill och på båda sidor ha ristningens yttre delar blivit borthuggna. Sannolikt har här en slinga med inskrift gått utefter stenens ytterkant; av runorna finnas emellertid endast obetydliga spår bevarade. Det är sålunda stenens mittparti, fyllt av en schvungfull ornamentik, som är i behåll. Kompositionen har varit en variation av U 395. Det förefaller icke omöjligt, att de båda stenarna kunna ha tillhört samma gravmonument och att U 383 har varit en pendant till U 395. I varje fall äro de verk av samme mästare. Det är samma rytm och noggranna avvägning i linjerna, samma utomordentliga skicklighet i utförandet. Om dem båda kan det sägas, att de i sin art äro fulländade konstverk. I detta avseende stå de otvivelaktigt främst bland Sigtunas runristningar.

Nedtill t. h. synes inom uppåtgående slingan spår av 4 runor; den första synes ha varit **n**, den andra **i**. Huruvida detta är inskriftens början eller slut, kan givetvis icke avgöras. Upptill på h. sidan finnas även spår av ett par stavar.

384. Sigtuna, Klosterområdet.

Pl. 47.

Litteratur: W. Holmqvist, Rapport till Riksantikvarien 7/9 1945 rörande undersökning av medeltida byggnadsrester öster om Mariakyrkan i Sigtuna sommaren 1945 (ATA).

Vid undersökning sommaren 1945 av husgrunder i klosterområdet på östra sidan av Maria-kyrkan utanför nuv. kyrkogården påträffades av docenten W. Holmqvist fragmentet av en runsten. Av Holmqvists rapport till Riksantikvarien framgår om fyndomständigheterna följande:

På östra sidan om det s. k. klosterdiket, strax SÖ om Mariakyrkan, blottades resterna av ett stort byggnadskomplex, som sannolikt har tillhört klostret och uppförts samtidigt med detta,

alltså omkring 1200-talets mitt. Denna byggnad har någon gång under medeltidens senare skede (1400-talets slut eller 1500-talets början) brunnit ned, varefter vissa reparationer ha företagits. Bl. a. har utanför sydvästra hörnet av detta äldre hus — sålunda närmare kyrkogården — uppförts en tillbyggnad, vilken genom en mellanvägg var delad i två rum, det norra och det södra.

»Södra rummet gav ett ganska sammansatt intryck. Detta liksom de flesta andra delarna av byggnadskroppen var tämligen högt fyllt med jord och utplanerade rasmassor. Åt öster voro rasmassorna särdeles kompakta med mängder av hela och sönderslagna tegel. Under dessa rasmassor utbreddes sig i östra delen av rummet ett 10 cm högt, jämnt fördelat lerskikt, fritt från kol men fyndbärande, och under detta ett starkt koncentrerat kollager, c:a 6 cm. tjockt. — Inbäddad i detta kollager påträffades den 2 juli ett stort fragment av en runristad, röd sandsten med den dekorerade ytan nedåt. Den låg c:a 3,5 m. söder om den äldre byggnadens sydvästra hörn, och den möjligheten föreligger, att den funnits inmurad på ungefär en vånings höjd i hörnet samt vid byggnadens brand hamnat på dess plats i brandlagret. Man får dock icke utsluta tanken, att den blivit med avsikt nedlagd vid en första planering av det avbrända området. Det ovanpå kollagret liggande lerskiktet kan ju tolkas i sådan riktning.»

Röd sandsten. Höjd 0,67 m., största bredd (upptill) 0,40 m. Stenens tjocklek 8 cm. Stenen har varit ristad, utom på framsidan (A), även på vänstra kantsidan (B) och på baksidan (C).

Fragmentet utgör vänstra nedre delen av en rest sten. Nedtill avgränsas ristningen på framsidan av en repstegsbård. Avståndet från denna till stenens underkant är 16 cm. Stenens fot är alltså mycket kort. Nedre kantytan är jämnt tillhuggen. Intet tyder på att stenen här skulle vara skadad. Det är svårt att förstå, hur stenen, som av inskriftens anbringande att döma har varit fristående och icke torde ha ingått i t. ex. en gravkista, har kunnat stå på det korta fotstycket.

Inskrift:

A: **katily · lit · raita . . . im · hu - . . . - an**
 5 10 15 20

B: **arl · uk · kerþer**
 25 30

C: **eftir · suel**
 35 40

Kætily let retta . . . [K]arl ok Gærðar . . . æftir . . .

»Kättilö let resa . . . Karl och Gärðar . . . efter . . .»

Till läsningen: 2 **a** har bst endast t. v. 3 **t** har två bst. 6 **y** är tydligt stunget. Likaså 29, 32, 34 och 41 **e**. Däremot är 8 **i** icke stunget. 10—14 **raita** är fullt säkert. Nedre delen av 18 **u** är borta. Av runan 19 finns endast spetsen av en hst. Runan 20 har varit **l** eller **þ**, vilketdera kan ej avgöras. Det bevarade stycket av bst är ett rakt streck; därför är **l** sannolikast. 22 **n** har bst endast t. h. — Av 23 **a** finns endast h. bst, men denna är fullt klar. Alla runorna på kantsidan (B) äro djupt huggna. 25 **l** har en kort men tydlig bst, upptill skild från huvudstaven. — 36 **t** har bst endast t. v. 38 **r** är skadat nedtill, men säkert. Sista bevarade runan (42) har varit **l** eller möjligen **r**.

Om kvinnonamnet *Kætily* se Sö 338. Om mansnamnet *Gærðar* se U 72. Huruvida det här står i nom. (*Gærðarr*) eller i ack. (*Gærðar*), kan ej avgöras. Anmärkningsvärt är, att det tecknas med **e** även i andra stavelsen, vilket väl förutsätter ett uttal med *æ*. Jfr dock att *æ* tecknas både med **a** (*katily*) och med **e** (*eftir*). En egendomlig skriftform är 10—14 **raita**. Den måste avse infinitiven *retta* 'rätta, uppresas', i runinskrifterna vanligen tecknat **rita**. Den digrafiska beteckningen av *ē* torde bero på sammanblandning av verben **rita** *retta* och **raisa** *ræisa*. — De sista runorna 39—42 **suel** eller **suer** utgöra början av ett namn. Möjligen har detta varit *Sværkir*. Om detta se Sö 209 och 300.